

Anna Gajda

POBOŻNY ZAPIS W PRAWIE KANONICZNYM A DAROWIZNA W PRAWIE POLSKIM

WPROWADZENIE

W niniejszej pracy przedmiotem zainteresowania będzie problematyka pobożnego zapisu w prawie kanonicznym a darowizny w prawie polskim. Zostanie podjęta próba omówienia oraz porównania ze sobą tych dwóch pojęć (czy też rzeczywistości), wskazania podobieństw lub – być może – powstających między nimi różnic, a wraz z tym znalezienie źródeł takowych. Jednak, jakkolwiek wywód należałoby zacząć od wyjaśnienia podstawowej terminologii w celu zrozumienia natury podejmowanego zagadnienia. Otóż, o ile „darowizna” wydaje się być dosyć bliskim czy też znajomym pojęciem, o tyle jego znajomość może stać się złudna. Czynnikiem determinującym ową niejasność jest to, czy należy rozumieć darowiznę, jako zjawisko czyisto cywilistyczne, czy też winno się spojrzeć na nią przez pryzmat prawa kanonicznego, które to odsyła do norm państwowych. Jeżeli zaś druga opcja zostanie potwierdzona, to należałoby znaleźć uregulowania, jakie przedkłada rzeczywistość cywilna dla porządku prawnego Kościoła.

Ponadto, tajemnicze i problematyczne wydaje się być zrozumienie znaczenia pobożnego zapisu, a dokładniej – samej jego „nabożności”. Zatem jest to właściwy moment, aby zapoznać się z pojęciem występującym w prawie kanonicznym. Co więcej, prawo to posiada wyłączność do podejmo-

ANNA GAJDA – Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie; adres do korespondencji: ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa, Polska; e-mail: a.gajda@student.uksw.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0001-8286-6868>

nia tematyki pobożnego zapisu. Racja wobec powyższego tkwi w tym, iż prawo państwowe nie odnajduje w swoim systemie na tyle podobnego zjawiska, aby wprost mogłoby zostać nazwane pobożnym zapisem. Warto zaznaczyć, że z drugiej strony nie zostanie przy tym pominięte wyjaśnienie pojęcia darowizny – bowiem zestawienie byłoby niemożliwe przy opisanu tylko jednego elementu. Wobec tego, brak charakterystyki któregośkolwiek z terminów zawartych w temacie, skutkowałby całkowitym wygaśnięciem tezy. Tym samym sens dalszej dywagacji stałby się wprost bezcelowy, pomimo, iż przedstawiany problem posiada pewną „specyfikę”, lecz o tym będziemy traktować w następnych etapach wywodu.

1. POJĘCIE POBOŻNEGO ZAPISU I DAROWIZNY

Obowiązujący Kodeks Prawa Kanonicznego¹ reguluje tematykę pobożnego zapisu (oraz pobożnej fundacji) w kanonach 1299-1310. Problematyka ta zostaje zawarta w kwestii zarządu dóbr oraz przeznaczeniem tychże na cele pobożne. Termin „pobożne rozporządzenie woli” w języku łacińskim to *pia voluntas* (od przymiotnika *pius* – pobożny i rzeczownika *voluntas* – oznaczającego wolę lub oświadczenie woli) [Kaleta 2019, 121]. Zatem, pobożny zapis to nic innego jak swobodne rozporządzenie swoimi dobrami na cele pobożne, którego dokonuje się aktem między osobami żyjącymi lub na wypadek śmierci (kan. 1299 KPK/83). W drugim przypadku mamy do czynienia z ostatnią wolą darczyńcy. Wraz z jego śmiercią, woli tej nie można zmienić. Wobec tego określenie „pobożna wola” dokładniej oddaje przedmiotowe zjawisko, aniżeli „pobożny zapis”, który dopiero staje się efektem rozporządzenia woli [Gałkowski 2009, 320-21]. Wola ta wynika z religijnej intencji podmiotów, np. dzieła miłości Boga i bliźniego lub uproszenie darowania kar, należnych grzesznikom. Nadprzyrodzony wymiar tej chęci jest skierowany do rozporządzeń doczesnych, co stanowi o specyfice zapisu.

Wobec tego, podmiotami „uprawnionymi”, które powinny w pierwszej kolejności nasunąć się na myśl, byłiby wierni Kościoła. Wtem, naturalnym

¹ *Codex Iuris Canonici auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatus* (25.01.1983), AAS 75 (1983), pars II, s. 1-317; tekst polski: *Kodeks Prawa Kanonicznego promulgowany przez papieża Jana Pawła II w dniu 25 stycznia 1983 roku*. Stan prawny na dzień 18 maja 2022 roku. Zaktualizowany przekład na język polski, Pallottinum, Poznań 2022 [dalej: KPK/83].

i zrozumiałym następstwem rzeczy jest racja idąca za przeznaczeniem przez nich swoich dóbr materialnych w sposób dobrowolny [Domaszk 2016, 278]. Polski przekład Kodeksu, a w tym sformułowania, którym jest pobożny zapis, nie stanowi kompleksowo ujętego znaczenia, bądź satysfakcjonującej definicji. Argumentem wobec powyższego są powody determinujące dokonanie zapisu (po krótko już przytoczone), lecz pochylenie się nad nimi na tym etapie, jeszcze mogłoby zamazać całosciowy ogląd sprawy.

Drugim elementem tematu jest darowizna w prawie polskim, należy przy tym zwrócić uwagę na kontekst otaczającej ją rzeczywistości – państwowej czy kościelnej – o której będziemy traktować. W pierwszej kolejności jednak fundamentalną kwestią jest wyjaśnienie samego pojęcia. Najprościej ujmując, darowizna to bezpłatne świadczenie na rzecz obdarowanego kosztem swojego majątku (art. 888 § 1 Kodeksu cywilnego²). Zapewne, pierwsze skojarzenie z nią związane może od razu skierować czytelnika w stronę prawa cywilnego, tym samym odrzucając jakikolwiek inny punkt rozeznania. Natomiast będziemy zajmować się darowizną w rzeczywistości kościelnej, aczkolwiek opatrzonej normami prawa państwowego. W następstwie tego warto zwrócić uwagę, że darowizny są w każdym państwie istotnym źródłem dochodów Kościoła katolickiego. Państwa zawierając umowy ze Stolicą Apostolską (konkordat), zapewniają jednocześnie Kościołowi wolność w przyjmowaniu darowizn. Wobec tego oczywiste jest często przyjmowane rozwiązanie w postaci skutków podatkowych, związanych z dokonywaniem i przyjmowaniem tychże świadczeń [Němec 2010, 57].

W związku z powyższym, jedną z podstaw prawnych stanowi ustawa z dnia 17 maja 1989 r. *o stosunku Państwa do Kościoła Katolickiego w Rzeczypospolitej Polskiej*³ (art. 52), zgodnie z którą Kościołowi i jego osobom prawnym (zarówno publicznym, jak i prywatnym) przysługuje prawo do nabywania, posiadania i zbywania rzeczy ruchomych i nieruchomości oraz nabywania i zbywania praw, a także zarządzania swoim majątkiem. Podobne uregulowanie znajdziemy w KPK/83, zgodnie z którym Kościół posiada wrodzone prawo do nabywania, posiadania, zarządzania i alienowania dobrami doczesnymi (kan. 1254 § 1 KPK/83). Wobec powyższych rozwiązań jest to niezbywalne prawo Kościoła, które może zostać uznane

² Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny, Dz. U. z 2022 r., poz. 1360 [dalej: k.c.].

³ Dz. U. z 2019 r., poz. 1347 z późn. zm.

przez państwo (bądź nie), lecz żaden świecki porządek nie może decydować o jego istnieniu lub zniesieniu⁴.

2. AKSJOLOGICZNE PRZESŁANKI DOKONANIA CZYNNOŚCI

Podczas próby wyjaśnienia pojęcia pobożnego zapisu udało już się niejako poruszyć aspekt aksjologiczny, czyli nacechowany pewną wartością nadrzędną. Jest on zarazem czynnikiem sprawczym dokonania czynności. Jednakowoż, poprzednie nakreślenie natury takiego zapisu było wykorzystane w celu oddania jego pełnej definicji. Teraz uwaga zostanie skupiona jedynie na kwestii wartościującej, która jest najważniejsza. Bowiem w tej kategorii stanie się możliwe, aby dokonać rozróżnienia dwóch pojęć. Otóż, wola podmiotu dokonującego wynika z aktów pobożności i wiary. Jednocześnie jest to cecha charakterystyczna pobożnego zapisu, a bez której trudno by było twierdzić o rzeczywistości nadprzyrodzonej [Kaleta 2019]. Ocena intencji takiej osoby może zostać spełniona przez pryzmat kategorii, obejmującej dwa aspekty: moralny (wprost odnoszący się do relacji człowieka do Boga) i prawny (forma wyrażenia relacji). Sumienie zaś pełni w tym wszystkim rolę „sędziego” [Gałkowski 2009, 321]. Warto przy tym zwrócić uwagę na następujący problem, a mianowicie, czy osoba niewierząca może dokonać pobożnego zapisu. Z jednej strony przesłanka moralna, opierająca się na relacji człowiek-Bóg nie zostaje spełniona, co powinno automatycznie eliminować taką osobę z grona tych podmiotów. Z drugiej strony, jeżeli ten człowiek dochowa formy prawnej, przewidzianej przez Kościół, to dlaczego miałby zostać wykluczony (jeżeli, np. posiadałby intencję, według której Kościół jest organizacją czyniącą dobro)? Odpowiedź wygląda następująco: O ile prawo kanoniczne zajmuje stanowisko wobec pobożnych zapisów, dokonanych przez wiernych, o tyle nie wyklucza ludzi, nienależących do wspólnoty Kościoła [Domaszk 2016, 278]. Możliwość przyjęcia pobożnego zapisu regulują postanowienia synodów, np. w diecezji ełckiej, darowizny wszelkiego rodzaju mogą być przekazane na rzecz diecezji, a także poszczególnych osób prawnych, z zastrzeżeniem, w którym przyjęcie darowizny obciążonej lub posiadającej poważne zobowiązanie, kościelna

⁴ Ważny w tym kanonie jest zapis: „niezależnie od władzy świeckiej”. Chodzi tutaj o niezależność w sensie zachodzących zmian politycznych w związku z wrodzonym prawem Kościoła. Zachowanie przepisów prawa państwowego pozostaje w mocy.

osoba prawna musi uzyskać zgodę ordynariusza. Podobne uregulowanie znajdziemy w statutach Synodu Diecezji Łowickiej [Warmuz 2012, 159].

W przypadku darowizn możemy zauważyć podobną sytuację, a w tym wyżej wymienione, dwa aspekty. Różnica polega na tym, że w przypadku chęci dokonania aktu darowizny, pobudki religijne nie wynikają z natury rzeczy. Mogą istnieć, ale nie muszą. Nie przewiduje się jednak domniemania istnienia takowej od początku (tak, jak kwestii pobożnego zapisu). Oczywiście, musi zostać wypełniona wola darczyńcy, która może zawierać w sobie pobudki moralne lub religijne, ale nie jest to istotnie w samym rozumieniu pojęcia darowizny. Jakkolwiek, prawodawca kościelny nie wyklucza nikogo jako podmiotu zdolnego do dokonania aktu darowizny. Zgodnie z kan. 1299 § 1 KPK/83, „Kto z prawa naturalnego i kanonicznego może swobodnie rozporządzać swoimi dobrami, może również swój majątek na cele pobożne [...]”. Zatem, jedynym wymaganiem w tej kwestii jest dochowanie formy prawnej, przewidzianej przez przepisy prawa cywilnego – w przeciwnym wypadku, akt stałby się nieważny.

3. WYKONANIE POBOŻNEGO ZAPISU I DAROWIZNY

W prawie kanonicznym wykonawcą wszystkich pobożnych rozporządzeń, zgodnie z kan. 1301 KPK/83 jest ordynariusz (*ordinarius executor est*). Prawo obejmuje tę kompetencję na akty zarówno między żyjącymi, jak i na wypadek śmierci oraz powinno być dokonane z jak najwyższą starannością. Przepis ten wynika z kanonicznego porządku prawnego, a w tym z władzy wykonawczej ordynariusza – nie zaś z pobudek religijnych. W tym zapisie mamy na myśli ordynariusza, który posiada władzę wykonawczą w stosunku do osoby, przyjmującej pobożne zarządzenie woli [Kaleta 2019, 126]. Nie można jednak mówić o tym, że ordynariusz ten jest wykonawcą bezpośrednim i jedynym, ponieważ podmiot dokonujący pobożnego zapisu ma prawo do tego, aby wskazać inną osobę [tamże]. Zadaniem ordynariusza jest czuwanie nad właściwym wykonaniem rozporządzenia (kan. 1301 § 2 KPK/83). Jeżeli natomiast zaistniałaby sytuacja, w której nie został wskazany podmiot wykonawczy lub tenże poczyniłby jakieś naruszenia, od których zależy ważność aktu, to wtedy ordynariusz posiada obowiązek wykonania rozporządzenia lub delegowania do tej sprawy właściwej osoby. Delegat ma zaś obowiązek dostarczenia ordynariuszowi spra-

wozdania. Zaś co do kwestii pobożnych zapisów, przekazanych stowarzyszeniom wiernych – wówczas podlegają one nadzorowi ordynariusza (kan. 322 i 325 KPK/83) [tamże, 127].

Co więcej, wierny, który pragnie rozporządzić swoimi dobrami na cele pobożne może przekazać swój majątek, czy też dobra materialne, powiernikowi. Posiada on prawo do podejmowania decyzji majątkowych w odniesieniu do powierzonych mu dóbr oraz korzysta z tegoż prawa w swoim imieniu [Domaszk 2016, 288]. W wykonywaniu powiernictwa istnieją ograniczenia, do których należą: zakres i cel następnie dokonywanych czynności prawnych [tamże, 289]. Gdyby zaszła taka okoliczność, w której darczyńca „wyraźnie i bezwzględnie” (*expresse et nomino*) zakazuje powiernikowi powiadomienia ordynariusza o przekazanym mu powiernictwie, wtem powiernik nie powinien wykonywać rozporządzenia (kan. 1302 § 1 KPK/83). Natomiast obowiązek zawiadomienia ordynariusza o przekazanym powiernictwie powstaje z momentem, gdy zostało przyjęte przez powiernika [Kaleta 2018, 223]. Nie jest powiernictwem sytuacja, w której proboszcz danej parafii otrzymał od wiernych określoną sumę pieniędzy na remont kościoła parafialnego. Z instytucją powiernictwa nie można utożsamiać także wykonawcy rozporządzenia woli na cele pobożne [tamże, 222].

Należy podkreślić, że pojęcie ordynariusza w prawie kanonicznym (*executor*) posiada inne znaczenie niż w porządku świeckim. Prawo kościelne używa tego określenia w odniesieniu do władzy wykonawczej ordynariusza, zaznaczając tym samym odpowiedzialność, jaka na nim ciąży w wykonaniu pobożnego rozporządzenia woli. Według prawa cywilnego wykonawcą testamentu czy zapisów testamentowych jest osoba, którą wskazuje spadkodawca (art. 986 § 1 k.c.) [Kaleta 2019, 126]. Ustawodawca w Kodeksie cywilnym także zwraca uwagę na potrzebę staranności, dochowanej przez darczyńcę. Jeżeli zaś on nie wykona zobowiązania lub wykona, lecz w sposób temu nieprzepisany oraz niewłaściwy i w związku z tym wyniknie jakaś szkoda – jego obowiązkiem jest ją naprawić (art. 891 § 1 k.c.). Istnieje także możliwość odwołania darowizny zarówno wykonanej, jak i niewykonanej oraz odmowy wykonania polecenia, wynikającego darowizny, np. w sytuacji istotnej zmiany stosunków (art. 895 § 1 k.c.). Darczyńca może odwołać darowiznę niewykonaną w sytuacji, kiedy już po zawarciu umowy jego sytuacja majątkowa uległa na tyle istotnej zmianie, iż dokonanie darowizny może spowodować uszczerbek dla jego własnego utrzymania (art. 896 k.c.). Ponadto warto wskazać możliwość odwołania darowizny

– nawet już wykonanej – jeżeli osoba obdarowana zaczęła wykazywać się niewdzięcznością. Z drugiej strony, w przypadku, gdy darczyńca przebaczył obdarowanemu, to darowizny odwołać nie można. Zatem, bardzo ważną rolę w kwestii przepisów prawa cywilnego, odgrywa uczucie przebaczenia (art. 898-899 k.c.)⁵. Darowiznę wykonaną może odwołać nie tylko darczyńca, ale i jego spadkobiercy. W związku z tym, nasuwa się pewne podobieństwo odwołania darowizny wykonanej z prawem odstąpienia od umowy, ponieważ obie czynności mają charakter jednostronny i mają na celu uchylenie powstałego stosunku prawnego i zniesienie jego skutków [Warcński 2012, 22]⁶.

4. ULGI PODATKOWE Z TYTUŁU DAROWIZN NA RZECZ KOŚCIOŁA

Darowizny dotyczące Kościoła podlegają podziałowi na dwie grupy: tych, dokonywanych na cele kultu religijnego oraz tych, na działalność charytatywno-opiekuńczą kościelnych osób prawnych. O ile na pierwszy rzut oka podział ten może wydawać się niepotrzebny lub niewidoczny, o tyle ulgi podatkowe z konkretnych tytułów różnią się od siebie w sposób znaczący. Często temat ten wywoływał spory doktrynalne oraz powodował rozbieżności w praktyce organów podatkowych i orzecznictwie sądów administracyjnych. Powodem konfliktu był sposób, w jaki dokumentowano darowizny na działalność charytatywno-opiekuńczą kościelnych osób prawnych [Walencik 2010, 261].

Cechą, kontrastującą owe ulgi można wymienić, że ustawy podatkowe regulujące darowizny na cele kultu religijnego, określają limit górny dopuszczalnych odliczeń (10 % dochodu odnośnie do osób prawnych oraz 6% dochodu od osób fizycznych). Warto zwrócić uwagę, że do tego grona zalicza się także darowizny na cele pożytku publicznego i krwiodawstwa [Staniśławski 2011, 274]. Zaś ulga z tytułu darowizn na cele charytatywno-opiekuńcze osób prawnych Kościoła katolickiego i Polskiego Autokefalicznego Kościoła Prawosławnego nie posiada żadnych limitów, czyli odlicze-

⁵ Wartym uwagi w tej kwestii jest fakt, że przebaczenie jest jedynym uczuciem wywołującym skutki prawne na gruncie prawa cywilnego.

⁶ „Jednakże, pomimo licznych podobieństw konstrukcyjnych odwołanie darowizny nie może być utożsamiane z odstąpieniem od umowy”.

niu od dochodu należy się pełna kwota darowizny – niezależnie od jej wysokości [Walencik 2010, 263]. Jednym z pytań byłoby w tym momencie, kto zatem może uzyskać odliczenie darowizny, przeznaczonej na cele kultu religijnego? Mogą ją zyskać jedynie podatnicy opodatkowani na zasadach ogólnych oraz zryczałtowani od przychodów ewidencjonowanych. Ponadto, można je odliczyć w różnych zeznaniach podatkowych, tzn. podzielonych na części. Nie mogą z tejże ulgi skorzystać podatnicy, posiadający działalność opodatkowaną podatnikiem liniowym lub od dochodów kapitałowych [tamże, 268]⁷.

Darowizna związana z działalnością charytatywno-opiekuńczą kościelnych osób prawnych powinna posiadać odpowiednie udokumentowanie, którym jest pokwitowanie jej odbioru przez kościelną osobę prawną. W ciągu dwóch lat od przekazania darowizny, kościelna osoba prawna ma obowiązek sporządzenia sprawozdania o celu przeznaczenia darowizny. Zgodnie z przepisem 462 k.c., pokwitowanie jest pisemnym oświadczeniem wierzyciela, potwierdzającym odbiór świadczenia spełnionego przez dłużnika [tamże, 269]. Posiadanie sprawozdania jest konieczne do odliczenia darowizny, uregulowanej przepisami prawa kanonicznego. Jednakowoż, jeżeli nie zostanie ono przekazane we wskazanym terminie, wtedy tylko podatnicy, przekazawszy darowiznę na działalność charytatywno-opiekuńczą kościelnych osób prawnych, posiadają obowiązek do skorygowania PIT lub CIT za rok, w którym dokonali odliczenia. Nie obejmuje to jednak całości odliczonej darowizny, lecz wysokości limitu ustalonego w ustawie o PIT i CIT (pod warunkiem, że darowizna została przekazana na rachunek bankowy obdarowanego) [tamże, 274-75].

PIŚMIENNICTWO

- Domaszk, Arkadiusz. 2016. *Dobra doczesne Kościoła*. Warszawa: Wydawnictwo UKSW.
- Gałkowski, Tomasz. 2009. „Pobożny zapis i pobożna fundacja.” *Prawo Kanoniczne* 52, nr 3-4:317-35.

⁷ „Podatnicy uzyskujący takie dochody mają wątpliwości, czy mogą natomiast skorzystać z odliczenia darowizn na działalność charytatywno-opiekuńczą kościelnych osób prawnych. Przepisy ustaw kościelnych nie przewidują w tym zakresie żadnych ograniczeń”.

- Kaleta, Paweł. 2018. „Wymagania prawne dotyczące pobożnych rozporządzeń woli według Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1983 roku.” *Roczniki Nauk Prawnych* 28, nr 3:209-28.
- Kaleta, Paweł. 2019. *Komentarz do Kodeksu Prawa Kanonicznego*. T. 4/1: *Księga V. Dobra doczesne Kościoła*, red. Józef Krukowski. Poznań: Pallottinum.
- Němec, Damian. 2010. „Projekt ustawy o majątku i finansowaniu kościołów i innych związków wyznaniowych w Republice Czeskiej z 2008 r. w świetle obowiązujących umów konkordatowych z państwami postkomunistycznym.” *Studia z Prawa Wyznaniowego* 13:45-67.
- Stanisławski, Tadeusz. 2011. „Konsekwencje budżetowe pośredniego wspierania instytucji wyznaniowych ze środków publicznych w Polsce.” *Studia z Prawa Wyznaniowego* 14:269-82.
- Walencik, Dariusz. 2010. „Darowizny na działalność charytatywno-opiekuńczą kościelnych osób prawnych.” *Studia z Prawa Wyznaniowego* 13:261-77.
- Warcziński, Michał. 2012. *Odwołanie darowizny wykonanej*. Warszawa: Instytut Wymiaru Sprawiedliwości.
- Warmuz, Agata. 2012. „Pobożne zapisy jako sposób pozyskiwania dóbr doczesnych w Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1983 r. i w partykularnym prawie polskim.” *Kościół i Prawo* 1 (14):153-66.

Pobożny zapis w prawie kanonicznym a darowizna w prawie polskim

Streszczenie

Pobożny zapis jest dobrowolnym rozporządzeniem woli na cele religijne, co pozwala odróżnić go od zwykłego aktu darowizny. Do ważności tegoż zapisu nie jest jednak wymagana „nadprzyrodzona” intencja, a spełnienie warunków wymaganych przez prawo. Wykonawcą pobożnego zapisu jest ordynariusz. Do wykonania rozporządzenia, darczyńca może powołać także inną dowolną osobę. Darowizny, odnoszące się do instytucji Kościoła możemy podzielić na: dokonywane ze względu na kult religijny oraz na te, które odnoszą się do charytatywno-opiekuńczej działalności kościelnych osób prawnych. Zarówno pobożny zapis w prawie kanonicznym, jak i darowizna w prawie polskim są jednostronnymi czynnościami prawnymi, między osobami żyjącymi, jak i na wypadek śmierci.

Słowa kluczowe: pobożne rozporządzenie woli; wykonanie pobożnego zapisu; darowizna; podatek od darowizny; ulgi podatkowe

A Pious Will in Canon Law and a Donation in Polish Law

Summary

The pious will is a pious regulation of will for a religious purpose, which distinguishes from the act of donation. No supernatural intention is required for pious will to be valid, but the compliance with the conditions required by law. The ordinary is

the executor of all pious wills. To execute this regulation, the donor can order any other person and give a donation for trusteeship. Donations, which are referring to Catholic Church institutions can be divided into those that: are made in terms of religious worship and relating to the charitable – caring activities of the church legal entities. In both pious wills in canon law and donation in state law are unilateral legal actions, between inter vivos and mortis causa.

Keywords: pious regulation of will; donation; execution of pious will; donation tax; tax breaks.

Information about Author: ANNA GAJDA – Cardinal Stefan Wyszyński University in Warsaw; correspondence address: ul. Dewajtis 5, 01-815 Warszawa, Poland; e-mail: a.gajda@student.uksw.edu.pl; <https://orcid.org/0000-0001-8286-6868>